

Blažek, Václav

Joseph H. Greenberg (28.5.1915-7.5.2001)

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná. 2002, vol. 51, iss. A50, pp. [141]-149

ISBN 80-210-2819-X

ISSN 0231-7567

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/100898>

Access Date: 11. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

JUBILEA – ЮБИЛЕИ – ANNIVERSARIES – JUBILÄEN

JOSEPH H. GREENBERG (28. 5. 1915 – 7. 5. 2001)

Říká se, že Sarajevský atentát 28. června 1914 ukončil *ancient régime* devatenáctého století. Datum 11. září 2001 je pokládáno za tečku za stoletím dvacátým. Z hlediska takto vnímané chronologie byl Joseph H. Greenberg mužem dvacátého století. Avšak jeho dílo se bude nesporně těšit úctě někdy až kulturní na jedné straně a nesmiřitelné kritice na straně druhé i ve století jednadvacátém. Přibližme si tuto mimořádnou osobnost, která svým myšlenkovým potenciálem přerostla nejen svůj kontinent, ale i svou dobu.

Joseph H. Greenberg (dále JHG) se narodil 28. května 1915 v Brooklynu. Jeho otec, původem z Polska, byl lékárníkem. Když za Velké krize přišel o svou lékárnu, stal se pojišťovacím agentem. Vedle angličtiny byl mladý Greenberg vystaven vlivu dalších jazyků. Otcovi příbuzní užívali jidiš, rodina jeho matky mluvila německy. Původně se JHG chtěl věnovat hudbě. Mimořádné nadání a vynikající hudební sluch jej předurčovaly pro dráhu profesionálního pianisty. Teprve po zahájení studia na Kolumbijské universitě se rozhodl pro sociální antropologii. Doktorskou disertaci obhájil r. 1940 na Severozápadní universitě na téma náboženství nejpočetnějšího etnika Nigérie, Hausů. Druhou světovou válku strávil v armádní instituci *Army Signal Intelligence Service*, kde se především věnoval dekódování italských šifrovaných depeší. Po válce se vrátil na Kolumbii, kde se ujal vedení Katedry antropologie. V roce 1962 se přemístil na Stanfordskou universitu do Kalifornie, kde setrval až do konce své vědecké dráhy, tj. fakticky do konce života.

Není běžné, když se lingvista světového jména věnuje stejně intenzívně synchronní i diachronní jazykovědě. JHG takovou výjimku představoval. V jeho díle můžeme vysledovat dva primární zájmy vycházející z obecných otázek klasifikace jazyků: typologický - především na poli jazykových univerzálií, a genetický - především v problematice genealogické klasifikace jazyků. V obou směrech dosáhl Greenberg světového ohlasu, který jej automaticky řadí do nejvyšší špičky v dějinách jazykovědy. Ohlas však zdaleka nebyl symetrický co do vstřícnosti přijetí. Na poli typologie platil Greenberg už od 60. let za klasika. Jeho články byly přetiskovány jednotlivě i v souborných vydáních (24, 59, 102), dostalo se mu bohatých publikačních možností na poli takových prestižních sé-

rií jako byly *Current trends in Linguistics* (49, 66), další významné sborníky vyšly pod jeho vedením, především čtyřdílné *Universals of Human Language* z r. 1978 (75–79). JHG vydal i vlastní monografie, nezřídka koncipované jako studijní texty nebo syntézy (50, 68, 72). Druhou výraznou sférou Greenbergova zájmu je taxonomie, specifická lingvistická disciplína klasifikující genetické vztahy mezi jazyky. Cestu k ní Greenberg začíná u jazyků Afriky. Jmenujme mj. práce věnované prosodii svahilštiny, jazyka hausa a afrických jazyků obecně (3, 7, 32), fonologii hausa (1), arabským a kanurijským výpůjčkám v hausa (2, 31). Genealogickou klasifikaci afrických jazyků řeší JHG v sérii článků, v nichž postupně postuluje vyšší genetické jednotky (6, 8, 17; 18, 19; 21; 41; 60). Vytváří pro ně nové termíny inspirované jmény významných jezer, řek, pohoří, pouští i celých kontinentů, např. *Chadic*, *Benue-Kongo*, *Niger-Kongo*, *Nilo-Saharan*, případně nahrazuje dosud užívaná, ale nepřesná či hanlivá označení jmény obsahově zcela neutrálními, např. *Afro-Asiatic* namísto *Hamito-Semitic* (z tradičního názvu vyplývá, že nesemitské jazyky by měly tvořit hamitskou jednotku; tomu tak ale není), *Khoisan* namísto *Bushman-Hottentot*. Specifickou sérii článků věnuje historické fonetice, morfologii i lexikologii jazyků afroasijských (10, 12, 20, 25, 26, 30, 36, 38, 47, 109), bantuských (5, 11, 62, 69, 81) a nilo-saharských (26, 29, 63, 84, 85). Přes kritické postoje zejména britských afrikanistů v 60. a 70. letech (sr. I. Fodor: *A fallacy of contemporary linguistics: J.H. Greenberg's classification of African languages and his „comparative method„*, Hamburg: Buske 1982) je dnes Greenbergovo základní schéma klasifikace afrických jazyků všeobecně přijímáno, ač doznalo nesčetných oprav a doplnění, především díky novým a zpřesněným popisům a kvalitním historicko-srovnávacím syntézám. Dalším areálem, který přitahoval Greenbergovu pozornost, se stala Nová Guinea a přilehlé ostrovy, kde se hovoří neaustronéskými jazyky. Po dvou nepublikovaných studiích z konce 50. let předložil r. 1971 obsáhlou srovnávací práci (61), zdůvodňující genetickou jednotu nejen všech neaustronéských jazyků Nové Guineje a Šalamounových ostrovů, ale též reliktových jazyků z několika ostrovů Indonésie, konkrétně ze severu Halmahery a z Timoru, Aloru a Pantaru. Pro takto vymezenou genetickou jednotku JHG zvolil označení *Indo-Pacific*. Indo-pacifickou příslušnost přisoudil i jazykům andamanským a vymřelým tasmanským. Greenbergova indo-pacifická hypotéza je specialisty vnímána jako zatím nejzdařilejší, ale nikoliv definitivní pokus o důkaz genetické jednoty neaustronéských a neaustralských jazyků regionu (patrně nejslabším článkem indo-pacifického řetězu se jeví jazyky tasmanské). Vedle Afriky věnoval JHG největší úsilí klasifikaci jazyků Severní a Jižní Ameriky. Už r. 1953 spolu s amerikanistou Morrisem Swadeshem, mj. autorem glottochronologie, publikoval práci dokazující příbuznost jazyka *jicaque* z Hondurasu s jazyky rodiny *hoka* z Kalifornie (14). První pokus o makroklasifikaci jazyků původních obyvatel obou Amerik předložil r. 1956 na Kongresu antropologických a etnologických věd. O krátkou synopsi publikovanou r. 1960 (34) se opírá

klasifikace přijatá v prestižní publikaci *Classification and Index of the World's languages* od C.F. & F.M. Voeglinových, New York - Oxford: Elsevier 1977. Modernizovanou verzi s úplnou dokumentací vydává Greenberg r. 1987 (93). Předcházely jí dva články, na nichž se podíleli i antropolog a genetik (88, 89). Nové schéma přijímá do svého „Průvodce jazyky světa,“ (*A Guide to the World's Languages*, Stanford: University Press 1987) Greenbergův kolega ze Stanfordu Merritt Ruhlen. Vzápětí se ozývají kritici z řad specialistů na jednotlivé rodiny indiánských jazyků. Greenbergovi vyčetli snad vše, od banálních nedostatků v transkripci až po samotný fakt, že měl odvahu sloučit všechny amerindiánské jazyky s výjimkou nadene do jediné genetické jednotky. Greenberg opovídá v sérii článků, v níž obhajuje princip multilaterálního srovnávání (97, 102, 113, 118). Obdobnou strategii uplatnil i při postulování genetické jednotky spojující řadu jazykových rodin severní Eurasie, kterou nazval *Eurasiatic* (99, 100, 101, 112, 116, 120). Zde však narazil na kritiku nejen apriorních odpůrců jakékoliv vzdálenější jazykové příbuznosti, ale i zastánců tzv. *nostratické* hypotézy. Předmětem sporu se však nestal rozdíl ve výčtu jazykových rodin, které zastánci obou koncepcí pokládají za *eurasijské*, respektive *nostratické*. S výjimkou izolovaného jazyka *ainu* (důkazy o jeho *austrijské* příslušnosti viz J.D. Bengtson & V. Blažek, *Lexical parallels between Ainu and Austric, and their implications*, *Archív orientální* 68, 2000, 237–258) jsou všechny rodiny *eurasijského* velekmene zahrnuty i do *nostratické* hypotézy (dodejme, že vzdálené genetické vazby JHG připouštěl i mezi kartvelskými, afroasijskými, elamským a drávidským jazyky na jedné straně a eurasijským velekmennem na straně druhé):

Závažnější rozdíl spočívá ve srovnávací metodice. Greenberg pracuje pouze s konkrétním jazykovým materiálem a vystačí s intuitivně vnímanou podobností morfologických a lexikálních jednotek. Naproti tomu představitelé moskevské *nostratické* školy založené Illič-Svityčem, Dolgopolským a Dybem uplatňují vyzkoušené postupy indoeuropeistiky, uralistiky atd. i na tzv. vzdálenou jazykovou příbuznost, tj. snaží se zformulovat hláskové zákony a jako *cognates* uzná-

vají pouze ty paralely, jež jsou s nimi v souladu. Použijeme-li terminologii Otto Dempwolffa, Greenberg, Ruhlen aj. zůstávají v *induktivní* fázi srovnávací metody, zatímco Illič-Svityč a jeho následovníci aplikují i *deduktivní* algoritmus, tj. verifikují korpus hypotetických srovnání sítím hláskových zákonů stanovených ve fázi induktivní. Vzhledem k tomu, že fázi deduktivní musí vždy předcházet fáze induktivní, lze Greenbergovo dílo na poli důkazů vzdálené jazykové příbuznosti a makroklasifikace chápat jako primární shrnutí nadějného materiálu. Poté však musí následovat druhý krok, aby důkaz mohl být exaktně uzavřen. Na poli jazyků Afriky a severní Eurasie se tak děje permanentně. Doufejme, že princip dílčích rekonstrukcí vedoucí k co nejhlubším prajazykovým entitám bude ve větší míře uplatněn i na americké a indo-pacifické jazyky. V tomto ohledu zanechal JHG nanejvýš inspirativní dílo.

JHG se za svůj život dočkal dvou festschriftů, k šedesátinám a k pětasedmdesátinám: (1) *Linguistic studies offered to Joseph H. Greenberg on the occasion of his sixtieth birthday*, ed. A. Juillan et al., I: *General linguistics*; II: *Phonology*; III: *Syntax*. Saratoga (California): Libri 1976; (2) *Studies in typology and diachrony. Papers presented to Joseph H. Greenberg*, ed. W. Croft, K. Denning & S. Kemmer. Amsterdam: Benjamins 1990. Mnohem více toho zanechal nám a budoucím generacím Joseph H. Greenberg. Následující přehled nejvýznamnějších titulů je více než přesvědčivý.

Bibliografie

1. Some problems in Hausa phonology. *Lg* 17, 1941, 316–323.
2. Arabic Loan-Words in Hausa. *Word* 3, 1947, 85–97.
3. Swahili Prosody. *JAOS* 67, 1947, 24–30.
4. Linguistics and Ethnology. *SJA* 4, 1948, 140–147.
5. The Tonal System of Proto-Bantu. *Word* 4, 1948, 196–208.
6. The classification of African Languages. *American Anthropologist*, 50, 1948, 24–30.
7. Hausa Verse Prosody. *JAOS* 69, 1949, 125–135.
8. Studies in African Linguistic Classification: I. Niger-Congo Family, II. The Classification of Fulani, III. The Position of Bantu. *SJA* 5, 1949, 80–100, 190–198, 309–317.
9. Studies in African Linguistic Classification: IV. Hamito-Semitic; V. The Eastern Sudanic, VI. The Click Languages, VII. Smaller Families. Index of Languages. *SJA* 6, 1950, 47–63, 143–160, 223–237, 388–398.
10. The Patterning of Root Morphemes in Semitic. *Word* 6, 1950, 162–181.
11. Vowel and Nasal Harmony in Bantu Languages. *Zaire* 5, 1951, 813–820.
12. The Afro-Asiatic (Hamito-Semitic) Present. *JAOS* 72, 1952, 1–8, plus odpověď na komentář W. Leslaue, *JAOS* 73, 1953, 164–166, tamtéž 167–168.
13. Historical Linguistics and Unwritten Languages. In: *Anthropology Today. An encyclopedic inventory*. Prepared under the chairmanship of A.L. Kroeber. *International Symposium on Anthropology*. Chicago: University Press 1953, 265–286.
14. [& Morris Swadesh] Jicaque as a Hokan language. *IJAL* 19, 1953, 216–222.
15. Concerning Inferences from Linguistic to Nonlinguistic Data. In: *Proceedings of a Conference*

- on the *Interrelations of Language and other Aspects of Culture*, ed. Harry Hoijer. Menasha: Memoirs of the American Anthropological Association 79, 1954, 3–19, 127–147.
16. A Quantitative Approach to the Morphological Typology of Language. In: *Method and Perspective in Anthropology. Papers in honor of Wilson D. Wallis*. Minneapolis: R.F. Spencer 1954, 192–220.
 17. Studies in African Linguistic Classification. *SJA* 10, 405–415.
 18. Étude sur la classification des langues africaines (I). *BIFAN* 16, 1954, 83–142 (francouzský překlad ze *SJA* 5[1949]; 6[1950], 47–63).
 19. Études sur la classification des langues africaines (II). *BIFAN* 17, 1955, 59–108 (francouzský překlad 9: *SJA* 6[1950], 143–160, 223–237, 388–397).
 20. Internal *a*-plurals in Afroasiatic (Hamito-Semitic). *Festschrift für Didrich Westermann = Veröffentlichungen des Instituts für Orientforschung* 26. Berlin: Deutsche Akademie der Wissenschaften 1955, 198–204.
 21. *Studies in African Linguistic Classification*. New Haven: Compass Publ. Company 1955 (reprint 8, 9, 17).
 22. The Measurement of Linguistic Diversity. *Lg* 32, 1956, 109–115.
 23. The Nature and Uses of Linguistic Typologies. *IJAL* 23, 1957, 68–77.
 24. *Essays in Linguistics*. Chicago: University Press 1957 (recenzoval mj. N. Chomsky, *Word* 15, 1959, 202–218).
 25. The Labial Consonants of Proto-Afro-Asiatic. *Word* 14, 1958, 295–302.
 26. Some Notes on Nilotic, “Nilo-Hamitic”, and Hamito-Semitic. *Africa* 28, 1958, 37–42.
 27. Sobre a natureza e o uso das tipologias linguísticas. *Revista de Antropologia* (São Paulo) 6, 1958, 1–14.
 28. Africa as a Linguistic Area. In: *Continuity and Change in African Culture*, ed. William R. Bascom & Melville J. Herskovits. Chicago: University Press 1959, 15–27.
 29. The Origin of Masai Passive. *Africa* 29, 1959, 171–176.
 30. An Afro-Asiatic Pattern of Gender and Number Agreement. *JAOS* 80, 1960, 317–321.
 31. Linguistic Evidence for the Influence of the Kanuri on the Hausa. *JAH* 1, 1960, 205–212.
 32. A Survey of African Prosodic Systems. In: *Culture in History. Essays in honor of Paul Radin*, ed. St. Diamond. New York: Columbia University Press 1960, 925–950.
 33. A Quantitative Approach to the Morphological Typology of Language. *IJAL* 26, 1960, 178–194 (reprint 16).
 34. The general classification of Central and South American languages. In: *Men and Cultures. Selected Papers of the 5th International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences* (1956), ed. Anthony Wallace. Philadelphia: University of Pennsylvania Press 1960, 791–794.
 35. Is the vowel-consonant dichotomy universal? *Word* 18, 1962, 73–81.
 36. The interpretation of the Coptic vowel system. *JAL* 1, 1962, 22–29.
 37. Some universals of grammar with particular reference to the order of meaningful elements. In: *Universals of language. Report of a conference held at Dobbs Ferry, NY, April 1961*, ed. Joseph H. Greenberg. Cambridge: Massachusetts Institute of Technology Press 1963, 58–90 (2. vyd. 1966).
 38. The Mogogodo, a forgotten Cushitic people. *JAL* 3, 1963, 29–43.
 39. Langues et histoire en Afrique. *Présence africaine* 45, 1963, 35–45.
 40. Vowel harmony in African languages. In: *Actes du second Colloque international de linguistique négro-africaine* (Dakar, avril 1962), ed. M. Houis et al. Dakar: Université de Dakar 1963, 35–37.
 41. *The Languages of Africa*. Bloomington: Indiana University Press / The Hague: Mouton 1963 (*IJAL* 29.1, Part 2). Recenze mj. W.E. Welmers, *Word* 19, 1963, 407–417.
 42. [& Jenkins, James J.] Studies in the psychological correlates of the sound system of American English. *Word* 20, 1964, 157–177.

43. The history and present status of African linguistic studies. In: *The Proceedings of the First International Congress of Africanists*, Accra, Dec 1962, ed. L. Bown & M. Crowder. London: Longmans 1964, 85–96.
44. The study of language contact in Africa. In: *Colloque sur le multilinguisme*. London: Bureau des Publications CCTA 1964, 167–175.
45. Nekotoryje obobščenijsja, kasajuščijesja vozmožnych načalnych i konečnych posledovateľnosťej soglasnych. *Voprosy jazykoznanija* 1964/4, 41–65 (viz 46).
46. Some generalizations concerning initial and final consonant sequences. *Linguistics* 18, 1965, 5–34 (viz 43).
47. The evidence for */b/ as a Proto-Afroasiatic phoneme. In: *Symbolae Linguisticae in honorem G. Kuryłowicz*, ed. A. Heinz et al. Kraków: Ossolineum 1965, 88–92.
48. Linguistics. In: *The African World. A Survey of social research*. New York – Washington – London: F.A. Praeger 1965, 416–441.
49. Language universals, In: *CTL 3: Theoretical Foundations*, 1966, 61–112.
50. *Language universals, with special reference to feature hierarchies*. The Hague: Mouton 1966 (rozšířená verze 49).
51. Synchronic and diachronic universals in phonology. *Lg* 42, 1966, 508–517.
52. Interdisciplinary perspectives in African linguistic research. *African Studies Bulletin* (Boston) 9, 1966/1, 8–23.
53. Polyglotta evidence for consonant mutation in the Mandyak languages. *Sierra Leone Language Review* 5, 1966, 5–26.
54. *Anthropological Linguistics: An Introduction*. New York: Random House 1968.
55. The first (and perhaps only) non-linguistic distinctive feature analysis. *Word* 23, 1967[1969], 214–220.
56. Some methods of dynamic comparison in linguistics. In: *Substance and Structure of Language*, ed. Jaan Puhvel. Berkeley - Los Angeles: University of California Press 1969, 147–203.
57. Some generalizations concerning glottalic consonants, esp. implosives. *IJAL* 36, 1970, 123–145.
58. The role of typology in the development of a scientific linguistics. In: *Theoretical problems of typology and the Northern Eurasia*, ed. L. Dezső & P. Hajdú. Budapest: Akadémiai Kiadó 1970, 11–24.
59. *Language, culture, and communication. Essays. Selected and introduced by Anwar S. Dill*. Stanford: University Press 1971 (353–367 - bibliografie).
60. Nilo-Saharan and Meroitic. In: *CTL 7: Linguistics in Sub-Saharan Africa*, 1971, 421–442.
61. The Indo-Pacific Hypothesis. In: *CTL 8: Linguistics in Oceania*, 1971, 807–871 (recenzen R. Blust, *Lg* 54, 1978, 467–480).
62. Linguistic evidence regarding Bantu origins. *JAH* 13, 1972, 189–216.
63. On the identity of Jungraithmayr's Mimi. *Africana Marburgensia* 5, 1972/2, 45–49.
64. [& Jenkins, James] Studies in the psychological correlations of the sound system of American English: 3. Descriptive ratings of selected consonants. 4. Descriptive ratings of selected vowels. *Word* 22, 1966[1973], 207–242 (pokračování 42).
65. Linguistics as a pilot science. In: *Themes in Linguistics: the 1970s*, ed. Eric P. Hamp. The Hague: Mouton 1973, 129n.
66. The typological method. In: *CTL 11: Diachronic, areal and typological linguistics*, 1973, 149–193.
67. Numeral classifiers and substantival number: problem in the genesis of a linguistic type. In: *Proceedings of the 11th International Congress of Linguists* (Bologna - Florence 1972), Vol. 1, ed. L. Heilmann. Bologna: Mulino 1974, 17–37.
68. *Language typology. A historical and analytic overview*. The Hague: Mouton 1974.
69. Bantu and its closest relatives. *Studies in African Linguistics*, suppl. 5, 1974, 115–119.

70. Dynamic aspects of word order in the numeral classifier. In: *Word order and word order change*, ed. Ch.N. Li. Austin: University of Texas Press 1975, 27–45.
71. *Universal del linguaggio, con particolare riferimento alle gerarchie dei tratti*. A cura di A. Nocenti. Firenze: La Nuova Italia 1975 (italský překlad 50).
72. *A new initiation to linguistics*. Garden City: Anchor Books 1977.
73. Numeral classifiers and substantival number: problems in the genesis of a linguistic type. In: *Linguistics at the crossroads*, ed. A. Makkai, V.B. Makkai & L. Heilmann. Padova: Liviana editrice - Lake Bluff: Jupiter Press 1977, 275–300.
74. Niger-Congo noun class markers: prefixes, suffixes, both or neither. In: *Papers from the 8th Conference on African Linguistics* (UCLA, April 1977), ed. Martin Mould & Th.J. Hinnebusch. Los Angeles: Department of Linguistics, University of California 1977, 97–104.
75. Typology and cross-linguistic generalization. In: *UHL I*, 1978, 33–59.
76. Some generalizations concerning initial and final consonant clusters. In: *UHL I*, 1978, 61–91.
77. Some generalizations concerning initial and final consonant clusters. In: *UHL II*, 1978, 243–279.
78. How does a language acquire gender markers? In: *UHL III*, 1978, 47–82.
79. Generalizations about numeral systems. In: *UHL III*, 1978, 249–295.
80. Rethinking linguistics diachronically. *Lg* 55, 1979, 275–290.
81. Foreword. In: *L'expansion bantoue. Actes du Colloque international du C.N.R..S.* (Viviers, avril 1977). Paris: SELAF 1980, 39–42.
82. Circumfixes and typological change. In: *Papers from the 4th International Conference on Historical Linguistics*, ed. E.Closs Traugott et al. Amsterdam: Benjamins 1980, 233–241.
83. Universals of kinship terminology: their nature and the problem of their explanation. In: *On linguistic anthropology: Essays in honor of Harry Hoijer*, ed. Jacques Maquet. Malibu: Undena 1980, 9–32.
84. Nilo-Saharan movable *k*- as a stage III article. In: *Précis from the 12th conference on African linguistics* (Stanfors, April 1981), ed. W.R. Leben. Los Angeles: Department of Linguistics, University of California 1981, 43–45.
85. Nilo-Saharan movable *k*- as a stage III article (with a Penutian typological parallel). *Journal of African Languages and Linguistics* 3, 1981, 105–112 (rozšířená verze 84).
86. Some areal characteristics of African languages. In: *Current approaches to African linguistics*, Vol. 1, ed. Ivan R. Dihoff. Dordrecht: Foris 1983, 3–21.
87. Some iconic relationship among place, time, and discourse deixis. In: *Iconity in syntax. Proceedings of a symposium on iconicity in syntax* (Stanford, June 1983), ed. John Haiman. Amsterdam: Benjamins 1985, 271–287.
88. [& Turner, Ch.G. & Zegura, St.L.] Convergence of evidence for the peopling of the Americas. In: *Collegium Anthropologicum* 9, 1985, 33–42.
89. [& Turner, Ch.G. & Zegura, St.L.] The settlement of the Americas: a comparison of the linguistic, dental, and genetic evidence. *Current Anthropology* 27/5, 1986, 477–497.
90. Introduction: some reflections on pronominal systems. In: *Pronominal systems*, ed. Ursula Wiesman. Tübingen: Narr 1986, XVII–XXI.
91. Were there Egyptian koines? In: *The Fergusonian impact. In honor of Charles A. Ferguson on the occasion of his 65th birthday*, Vol. 1: *From phonology to society*, ed. Joshua A. Fishman et al. Berlin: Mouton de Gruyter 1986, 271–290.
92. The realis-irrealis continuum in the Classical Greek conditional. In: *On conditionals*, ed. E. Closs Traugott et al. Cambridge: University Press 1986, 247–264.
93. *Language in the Americas*. Stanford: University Press 1987 (bezprostřední komentáře *Current Anthropology* 28/1 a 28/3, 1987; kritické recenze materiálů jednotlivých indiánských rodin viz Poser, Berman, Rankin, Kimball, *IJAL* 58/3, 1992, 202–229, 230–233, 324–351, 447–507).
94. The first person inclusive dual as an ambiguous category. *Studies in Language* 12/1, 1988, 1–13.

95. On a metalanguage for pronominal systems: a reply to McGregor. *Studies in Linguistics* 13/2, 1989, 452–458 (McGregorův článek „Greenberg on the first person inclusive dual: evidence from some Australian languages,, byl publikován v témže čísle, s. 437–451).
96. The internal and external syntax of numerical expressions: explaining language specific rules. *Belgian Journal of Linguistics* 4, 1989, 105–118.
97. Classification of American Indian languages: a reply to Campbell. *Lg* 65/1, 1989, 107–114.
98. Proto-linguistic variation: a link between historical linguistics and sociolinguistics. *Berkeley Linguistic Society* (ed. K. Hall et al.) 15, 1989, 91–101.
99. Predyсторija indoevropskejskoj sistemy glasnych v sravnitel'noj i tipologičeskoj perspektive. *Voprosy jazykoznanija* 38/4, 1989, 5–31 (ruská verze 99).
100. The prehistory of the Indo-European vowel system in comparative and typological perspective. In: *Proto-languages and proto-cultures*, ed. Vitaly Shevoroshkin. Bochum: Brockmayer 1990, 77–136.
101. Relative pronoun and P.I.E. word order type in the context of Eurasiatic hypothesis. In: *Language typology 1987: systematic balance in language*, ed. W.P. Lehmann. Amsterdam: Benjamins 1990, 123–138.
102. The American Indian Language Controversy. *Review of Archaeology* 11, 1990, 5–14.
103. *On language. Selected writings of Joseph H. Greenberg*, ed. K. Denning & S. Kemmer. Stanford: University Press 1990 (recenze G.J. Dimmendaal, *Lg* 69/4, 1993, 796–807).
104. The logical bases of linguistic prescriptivism: a parallel between Classical grammarian and Moslem legal theorists. In: *Language in school and society: policy and pedagogy*, ed. M.E. Groarty & Ch.J. Faltis. Berlin: Mouton de Gruyter 1991, 5–19.
105. On being a linguistic anthropologist. In: *First person singular II: autobiographies by North American scholars in the language sciences*, ed. K. Koerner. Amsterdam: Benjamins 1991, 139–166.
106. The last stage of grammatical elements: contractive and expansive desemanticization. In: *Approaches to grammaticalization*, Vol. I, ed. E. Closs Traugott & B. Heine. Amsterdam: Benjamins 1991, 301–314.
107. Two approaches to universals. In: *New vistas in grammar: invariance and variation*, ed. Linda R. Waugh & St. Rudy. Amsterdam: Benjamins 1991, 417–435.
108. Typology / universals and second language acquisition. In: *Crosscurrents in second language acquisition and linguistic theories*, ed. Th. Huebner & Ch.A. Ferguson. Amsterdam: Benjamins 1991, 37–43.
109. The Semitic “intensive” as verbal plurality: a study of grammaticalization. In: *Semitic studies in honor of Wolf Leslau*, Vol. I, ed. A.S. Kaye. Wiesbaden: Harrassowitz 1991, 577–587.
110. Ob utrate garmonii glasnych v nekotorych čukotsko-kamčatskich jazykach. *Voprosy jazykoznanija* 1991/3, 76–83.
111. [Paul Newman] An interview with Joseph Greenberg. *Current Anthropology* 32/4, 1991, 453–467.
112. Some problems of Indo-European in historical perspective. In: *Sprung from some common source*, ed. S.M. Lamb & E.D. Mitchell. Stanford: University Press 1991, 125–140.
113. [& Merritt Ruhlen] Linguistic origin of native Americans. *Scientific American* 267/5, 1992, 94–99.
114. The second person is rightly so called. In: *Principles and prediction. The Analysis of natural language. Papers in honor of Gerald Sanders*, ed. M. Eid & G. Iverson. Amsterdam: Benjamins 1993, 9–23.
115. The diachronic typological approach to language. In: *Approaches to language typology*, ed. M. Shibatani & Th. Bynon. Oxford: Clarendon Press 1995, 145–166.
116. Indo-European *eg' (h)om / m-* in the context of Eurasiatic. *Indo-European Studies Newsletter* (Los Angeles) 5/1, 1995, 14–15.

117. The concept of proof in genetic linguistics. *Mother Tongue* 1, 1995, 207–216.
118. In defense of Amerind. *IJAL* 62/2, 1996, 131–164.
119. The genesis of multilateral comparison. *Mother Tongue* 2, 1996, 145–148.
120. *Indo-European and its closest relatives: The Eurasiatic language family* (Vol. 1. *Grammar*).
Stanford: University Press 2000.

Zkratky

BIFAN Bulletin d'Institut Français d'Afrique Noire; *CTL Current Trends in Linguistics*, ed. Th. A. Sebeok, The Hague: Mouton; *IJAL International Journal of American Linguistics*; *JAH Journal of African History*; *JAL Journal of African Languages*; *JAOS Journal of American Oriental Society*; *Lg Language*; *SJA Southwestern Journal of Anthropology*; *UHL Universals of human language*: I. *Method & Theory*, II. *Phonology*, III. *Word Structure*, IV. *Syntax*, ed. Joseph H. Greenberg, Stanford: University Press 1978 (recenze: H.P. Javlin, *Lg* 56, 1980, 830–34: II; B. Comrie, *ibid.*, 834–38: III; W.P. Lehmann, *ibid.*, 838–47: IV);

Václav Blažek

